

Jiří Vilím

Diskuse k textu: Philippe Ariés – From Immodesty to Innocence.

Ariés v textu zachycuje změnu pohledu na dětství v průběhu historie. Na příkladu Ludvíka XIII. představuje volnost mravů, která ve vztahu k dětem v tehdejší době panovala. Pro nás těžko pochopitelná liberálnost v průběhu 16. a 17. století začala postupně slábnout. Vlivem církevního školství se nastolila představa o důležitosti mravní výchovy mládeže. Extrémní (z našeho pohledu) liberálnost přešla do naprostého opaku – extrémní prudernosti. Přestože dnes působí praktiky tehdejších mravokárců směšně, jejich odkaz v přístupu k dětství s dětem nalézáme i v dnešní době.

Osobně mě zaujal právě přechod k pruderní výchově, spojené s církví a církevními řády. Jako většina toho, co církve hlásá, je i toto spojeno s přetvářkou a pokrytectvím. V tomto případě je to však přece jen více transparentní. K osvojení pruderního a moralizujícího modelu chování dítětem by bylo třeba, aby se podle něj skutečně chovali ti, kteří jej dítěti vštěpují. Dokonce i když přijmeme představu, že církevní vychovatelé mohli skutečně dodržovat hlásané morální zásady a celibát, museli v okolí dítěte ještě stále žít lidé, kteří celibát rozhodně nedodržovali (minimálně jejich rodiče). Představa, že by si dítě nepovšimlo, že existuje přirozená oblast lidského chování, jež je před ním zatajována, mi přijde naivní. Tato rozpolcenost se zřejmě následně projevila v naprostém opaku toho, co vychovatelé zamýšleli – ve zvýšeném zájmu dětí o sexualitu. Tajném zájmu. Přetvářka pak pravděpodobně byla dvojitá, oboustranná. Vychovatel se tváří, že nic jako sexualita neexistuje, dítě se tváří před vychovatelem, že o ničem jako sexualita nemá nejmenší ponětí.

Lidská sexualita je pro děti oficiálně tabu i v současnosti. Pochopitelně se však pohybujeme v jiných dimenzích než za časů zmiňovaných církevních řádů. Přesto stále bez problémů najdeme v rodinách oboustrannou přetvářku

typu „sexualita neexistuje“. Tím, že se však rodiče rozhodnou před dítětem o sexualitě vůbec nemluvit, dobrovolně předají vzdělávání dítěte v této oblasti do rukou někoho jiného. Zachránit situaci by mohla škola se sofistikovaným vzdělávacím programem. V podmínkách České republiky se na to spoléhat příliš nedá. Osobně jsem se při svém studiu setkal s náznakem výuky sexuality pouze na gymnáziu v hodinách biologie. Šlo však jen o mechanický popis reprodukčního aktu, který z úst naší učitelky zněl dosti rozpačitě. O nebezpečí pohlavních nemocí, ochraně před nimi, plánovaném rodičovství atd. jsem se ve škole samozřejmě nedozvěděl nic. Informační deficit dítě obvykle napravuje u kamarádů nebo v časopisech zaměřených na teenagery (případně přímo v pornografických materiálech). Nutno dodat, že teenagerské časopisy jsou v tomto případě celkem fundovanou náhradou rodičovské a školní výuky (i přes jejich jinak velice stupidní obsah).

Nabízí se zde zajímavá otázka, co se stane s dítětem, které má samé stejně nepoučené kamarády a nekupuje časopisy pro mládež. Zůstane bez informací. Alespoň třeba do doby než dostane první pohlavní chorobu, případně než v šestnácti letech začne opečovávat prvního potomka.

Myslím, že přetvářka a pokrytectví těžko můžou být něčemu ku prospěchu. Alespoň v lidské sexualitě. Tmářství a zbedněnost, které si naše civilizace stále nese jako kříž po hegemonii katolické (později i protestantské) církve jistě přežije ještě dlouhé roky. Jinak než osvětou a racionalitou mu ale sbohem nedáme.